

EFFEKTRAPPORT för verksamhetsåret 2021

Om effektrapporten

Denna rapport är utformad enligt Giva Sveriges* anvisningar från och med 2020. Vi har valt att rapportera på en fördjupad nivå utifrån tre valbara nivåer; Grundläggande, fördjupad och utförlig rapportering. Rapporten avser verksamhet främst i Sverige under 2021, alltså perioden 2021-01-01 t.o.m. 2021-12-31.

Rapporten behandlar endast ett urval av vår verksamhet inom de verksamhetsområden som är relevanta för effektmätningen och Giva Sveriges riktlinjer. För en mer heltäckande bild av Astma- och Allergiförbundets verksamhet och ekonomi under föregående år, se Årsberättelsen (verksamhetsberättelse/årsredovisning) som finns att läsa på hemsidan; www.astmaoallergiforbundet.se under Förbundet och Policydokument/årsredovisningar.

**Giva Sverige är en branschförening som arbetar med tryggt givande för de 160 medlemsorganisationer med 90-konton som bedriver insamling.*

Astma- och Allergiförbundet

Astma- och Allergiförbundet bildades 1956 och är en ideell medlemsstyrd organisation uppbyggd enligt klassisk folkrörelsemodell med lokala föreningar i hela landet. Vi är religiöst och partipolitiskt obundna.

Förbundet organiserar människor med astma, allergi, eksem och annan överkänslighet samt deras anhöriga eller andra med ett engagemang för allergisjukas situation. Endast privatpersoner kan bli medlemmar. Vi har cirka 15 000 betalande medlemmar i över 80 lokala föreningar. Dessa lokala föreningar är organiserade i 10 regionala föreningar. Föreningarna följer våra normalstadgar men har i övrigt stor frihet att själva välja inriktning och utforma sin verksamhet.

Organisationens högsta beslutande organ är kongressen som sker vart tredje år. Kongressen utser förbundsstyrelse, beviljar ansvarsfrihet, beslutar om medlemsavgift, motioner, förslag och inriktning m.m. samt kan utse arbetsgrupper eller välja personer till andra viktiga nationella uppdrag. De regionala föreningarna utser kongressombud som har rösträtt på kongressen. Ombudsfordelningen regleras i stadgarna.

Förbundsstyrelsen väljs på kongressen och består sedan 2019 av nio ledamöter från olika delar av landet. De leder förbundets arbete och ska genomföra kongressens beslut.

Detta vill vi uppnå

Astma- och Allergiförbundet arbetar för visionen att människor med allergiska sjukdomar* ska kunna fungera som likvärdiga medlemmar i samhället och kunna leva ett friskare liv.

Det försöker vi uppnå genom att:

- Påverka samhället så att människor med allergisjukdomar får samma levnadsvillkor och tillgänglighet som andra medborgare, bland annat genom att arbeta för god allergivård, en miljö som främjar hälsan och med konsumentfrågor.

- Öka allmänhetens förståelse för, och kunskap om, allergisjukdomarna bland annat genom utbildnings- och informationsinsatser.
- Utifrån medlemmarnas förutsättningar och behov utveckla verksamhet som bidrar till den enskildas livskvalitet samt stödja föreningarnas verksamhet.
- Stödja allergiforskningen.

** I detta samlingsbegrepp ingår astma, allergi, eksem och annan överkänslighet.*

Så arbetar vi för att nå våra mål

I Sverige finns idag drygt tre miljoner människor med astma, allergi eller annan överkänslighet. Allergier är den vanligaste kroniska sjukdomen bland barn. Människor med svåra besvär behöver medicinsk vård samtidigt som personer med lindriga symtom många gånger kan hantera sina problem själva med rätt stöd och vägledning från vården och från sin omgivning.

Vår **förändringsteori** går ut på att det främsta hindret för att uppnå vår vision om likvärdighet i samhället är en brist på kunskap. Utan korrekt information eller rätt kunskap kan du inte själv förebygga eller hantera dina besvär. Bristen på kunskap märks även i andra delar av samhället, t.ex. inom vården där många människor idag, trots misstänkta symtom, inte får en korrekt utredning, diagnos eller behandling. Man får helt enkelt inte den vård man borde ha rätt till.

Information och kunskap är också grunden för att kunna anpassa och tillgängliggöra olika miljöer för våra målgrupper. Många kan leva symtomfritt om man anpassar närmiljön och/eller ställer om levnadsvanor efter sina egna förutsättningar. Men det kräver i sin tur kunskap, förståelse och ett stort mått av hänsynstagande från omgivningen.

Genom att vara bärare av den senaste kunskapen inom allergiområdet vill vi uppfattas som en trovärdig organisation som samlar människor med allergiska sjukdomar och för deras talan i samhällsdebatten. Vi arbetar för att påverka politiska beslut på nationell, regional och lokal nivå.

Vi sprider information och kunskap på olika sätt och till olika delar av samhället. Det kan handla om utbildningsinsatser, om att kommunicera med medlemmar och andra på olika sätt. Det kan också handla om konsumentvägledning, antingen via stöd och rådgivning av oss direkt eller via vår produktmärkning (Rekommenderat av Astma- och Allergiförbundet som numera bytt namn till Asthma Allergy Nordic) som vägleder konsumenter till allergivänliga alternativ.

Genom medlemsförmåner och stöd till våra föreningar som ansvarar för medlemsnära verksamhet vill vi bidra till att höja den enskildes livskvalitet. Det kan handla om erfarenhetsutbyte och andra former av hjälp till självhjälp. Eller om information och digitala tjänster för att underlätta vardagen. Läger och liknande aktiviteter för barn och unga är en annan verksamhet som kombinerar erfarenhetsutbyte, utbildning och rekreation. Den förväntade effekten är ofta omedelbar vad gäller stärkt självkänsla och ny kunskap för att kunna hantera sin sjukdom.

Allergiforskning kan bidra med ny kunskap som kan ge upphov till nya mediciner och behandlingar. Därför arbetar förbundet med att stödja allergiforskning och sprida resultatet av forskning till andra delar av samhället. Främst sker det i samverkan med Astma- och Allergiförbundets Forskningsfond. Det kan ta många år innan ny kunskap och nya behandlingar inom allergiområdet når ut till den kliniska vården. På lång sikt är målet att forskning ska kunna bidra till att vi kan förebygga och bota allergisjukdomar, inte bara lindra symtomen.

Våra resurser för att nå målen

På förbundets centrala kansli finns ett tjugotal anställda som har en bred kompetens inom olika områden (administration/ekonomi, kommunikation, organisation, projektledning, sakpolitisk kunskap inom vård, luft, miljö, mat och tillgänglighetsfrågor). De anställda arbetar med såväl påverkansarbete riktat till myndigheter och beslutsfattare som med att ge stöd till medlemmar och aktiva i förbundets över hundra föreningar. I dessa allergiföreningar, lokala och regionala, spridda över hela Sverige, finns flera hundra ideellt aktiva medlemmar som arrangerar aktiviteter anpassade för människor med allergisjukdom men också med att hålla kontakt med lokala och regionala myndigheter för att dessa ska uppmärksamma våra målgruppers behov.

På nationell nivå finns förbundet med i många nätverk, och samarbetar med andra organisationer inom funktionshindersrörelsen genom paraplyorganisationen Funktionsrätt Sverige och direkt med flera andra medlemsorganisationer som Friluftsrämjandet, Reumatikerförbundet och Svenska Turistföreningen (STF). Vi samarbetar också med forskarsamhället, olika företag och med vårdens yrkesorganisationer. Sedan 2019 är vi invalda i regeringens patientråd och sitter med i flera andra nätverk och råd på nationell nivå där våra frågor berörs. Vi är medlemmar i bl.a. Funktionsrätt Sverige, ABF, Ideell Arena, My Right, Tankesmedjan Tobaksfakta m.fl.

Förbundet har en välbesökt hemsida med mycket information och kunskap om olika allergier och diagnoser. Vår medlemstidning, Allergia finns även som en uppskattad webb-tidning; Allergia.se. Vi har också en populär Facebook-sida och driver flera Facebook-grupper, bland annat för föräldrar med allergisjuka barn och för människor med doftöverkänslighet.

Genom vår verksamhet med "rekommenderade produkter" påverkar vi utbudet i affärerna till att bli mer allergianpassade samtidigt som vi får royalty-intäkter via vårt eget servicebolag för att företagen använder vår märkning på sina produkter. Numera sker märkningen i samarbete med de andra Astma- Allergiförbunden i Norge och Danmark, därav namnet "Certified by Asthma Allergy Nordic".

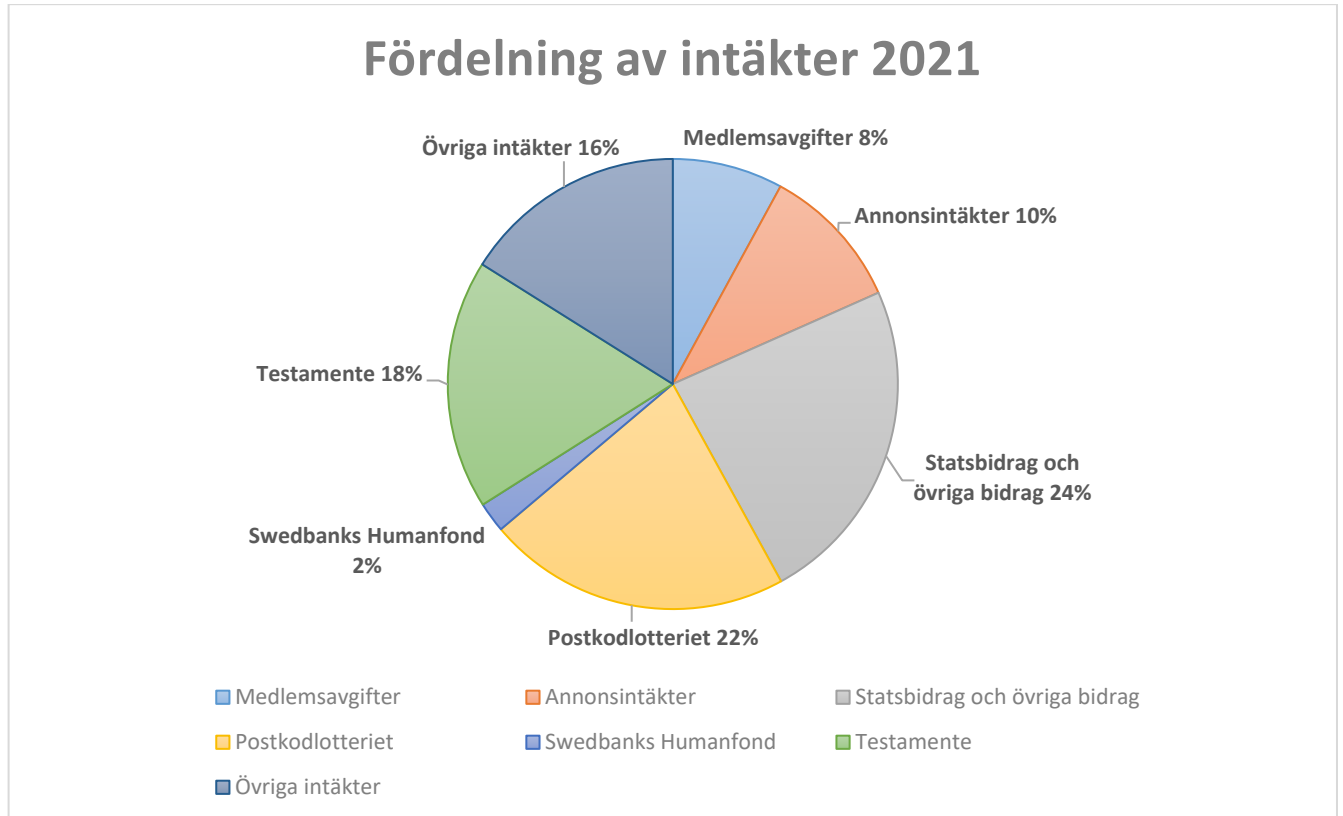
Förbundet äger och driver sedan många år tillbaka ett eget allergianpassat vandrarhem, Södergården-Åre, som ligger i Underåker i Åre kommun, Jämtlands län. Det är ett populärt, klimatsmart och prisbelönt vandrarhem med 21 rum och 46 bäddar och är anslutet till Svenska Turistföreningen (STF).

Förutom medlemsorganisationen Astma- och Allergiförbundet är vi tätt sammanflätade med insamlingsstiftelsen Astma- och Allergiförbundets Forskningsfond, servicebolaget AoA Service AB och det fristående ungdomsförbundet Unga Allergiker. Vi delar lokaler med samtliga och har regelbundna avstämningar och samarbeten i olika frågor.

Vi har ett välkänt varumärke/logga och hög trovärdighet inom våra frågor. Det ger oss en organisatorisk stabilitet och en plattform för utökat samarbete, inflytande och kunskapsspridning i samhället och till aktörer som vi vill påverka.

Verksamhetsintäkter

2021 uppgick verksamhetsintäkterna till 32,3 miljoner kr (förra året; 28,5 milj kr). Fördelningen av intäkter från olika källor och bidragsgivare framgår av cirkeldiagrammet nedan. Intäkter från finansiella placeringar samt utdelningar är inte medräknade i verksamhetsintäkterna och därför inte heller i diagrammet nedan.

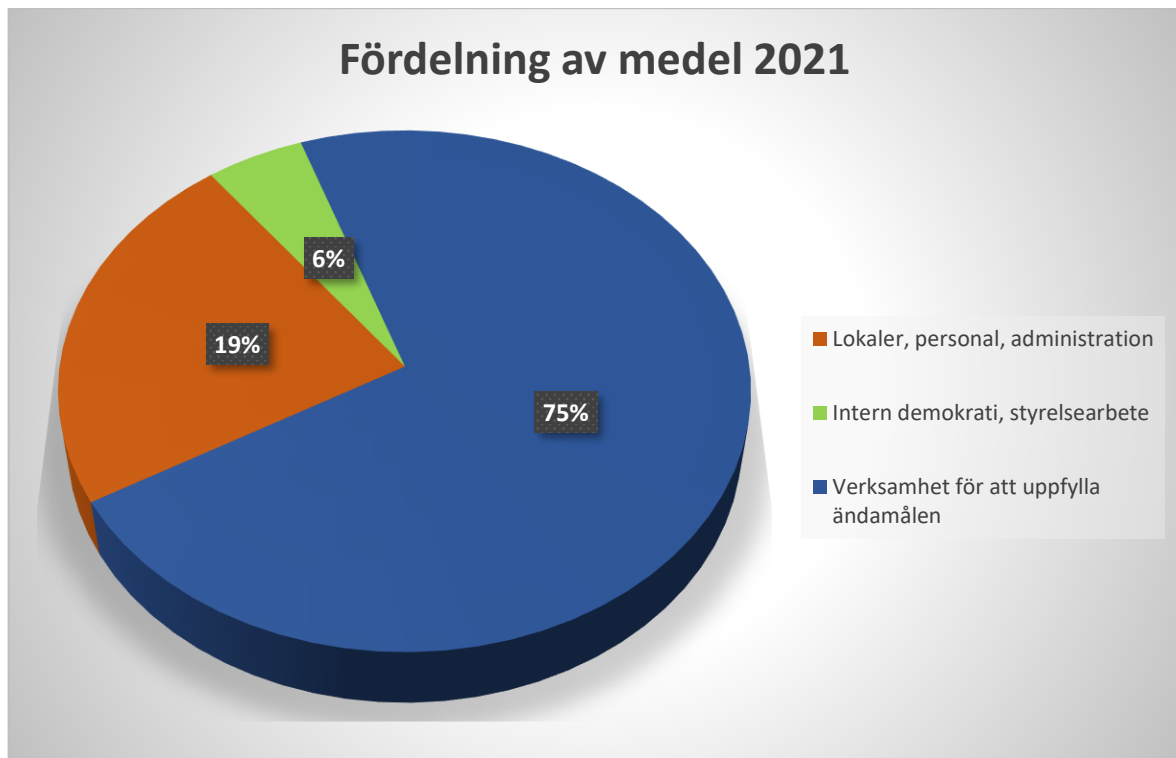
Exempel på övriga intäkter är rörelseintäkter för boende på Södergården Åre, kurs- och konferensintäkter, Folkspel, uthyrning av lokal samt andra kringtjänster till Unga Allergiker, AoA Service AB och Forskningsfonden.

Verksamhetskostnader

2021 års verksamhetskostnader uppgick till nästan 32,5 miljoner kr. En grov fördelning av kostnaderna inom olika områden kan ses i diagrammet nedan beroende på om det är ändamålsenlig verksamhet eller administration och intern demokrati (dessa siffror är granskade och det vi redovisar till Svensk Insamlingskontroll).

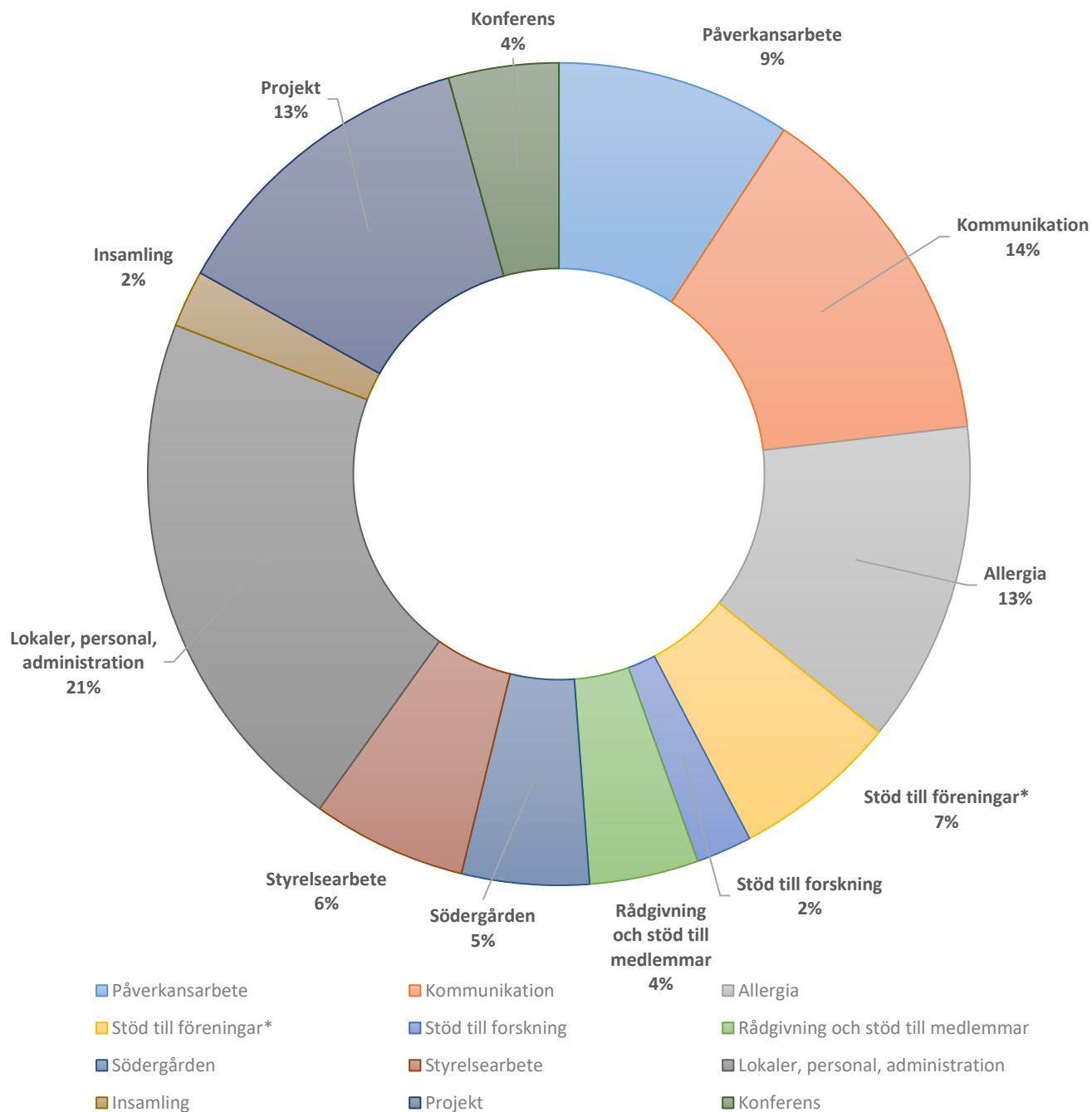
En del av kostnaderna för lokal, personal och projekt m.m. kan härledas till verksamhet som på ett direkt sett har till syfte att uppfylla våra ändamål. Därför skiljer sig tårtbiten som heter "Lokaler, personal och administration" åt från det diagram på sid 7 (Fördelning av utgifter) och som istället utgår från våra olika kostnadsställen eller resultatenheter i bokföringen.

Syftet med båda dessa diagram är att få en uppfattning om vad Astma- och Allergiförbundet lägger sina resurser på och hur stor andel av totalen som en viss verksamhet kostar.

Nedan finns ett cirkeldiagram som visar en procentuell fördelning av kostnader utifrån våra olika verksamhetsområden:

Fördelning av utgifter 2021

*Avser främst ekonomiska bidrag till föreningar (ej konferens- och resekostnader, utbildning, värvning, material, admin m.m.). Av summan på cirka 2,1 miljoner kr avser 1,2 miljoner kr verksamhetsbidrag till lokalföreningar, 540 000 kr är bidrag till regioner och 31 000 kr är övriga bidrag. Årlig utdelning till föreningar från Blomsterfonden/Postkodlotteriet (cirka 1 miljon kr) är inte medräknat i diagrammet.

Resultat – Prestationer, utfall och effekt

Påverkansarbete

En svensk allergivård i världsklass

Under 2021 har ett mycket aktivt påverkansarbete skett inom våra tre prioriterade områden vård-luft-mat. Stort fokus har legat på vårt förslag om att inrätta ett svenskt allergiprogram (efter inspiration från Finland). Våra prestationer har bestått i att ett flertal politiska kontakter har tagits och flera seminarier har anordnats under året där vi informerat och upplyst kring astma, allergi, eksem och annan överkänslighet. Ett viktigt stöd i det arbetet har varit de faktarapporter som vi sedan några år tillbaka börjat ta fram, med nya siffror på hur allergivården runt om i landet ser ut, hur en allergisjukdom påverkar vardagen och samhällsekonomin samt hur våra förslag skulle kunna förändra den rådande situationen och leda till en bättre och mer jämlik allergivård.

I mars anordnade vi en digital kunskapskonferens, kallat Allergilyftet, som syftade till att upplysa politiker och allmänhet kring hur astma- och allergivården ser ut och vad ett nationellt allergiprogram skulle kunna innehålla. Konferensen hade 1000 deltagare och flera av inslagen gick även att se efteråt. Konferensen skapade en mötesplats där både forskare, politiker, medlemmar och andra intresserade kunde mötas och diskutera våra frågor, något som hjälpte till att skapa en intern och extern samsyn kring behovet av ett allergiprogram.

”En effekt av vårt påverkansarbete under året har blivit att medvetenheten och kunskapen kring astma, allergi, eksem och annan överkänslighet har ökat”

Utfallet av Allergilyftet, alla andra seminarier och möten med partier och riksdagspolitiker blev flera motioner och förslag i riksdagen som rör astma/allergi. Flera av dessa förslag har också tagit fakta och/eller hela formuleringar och citat direkt ur något av våra framtagna material. Förutom förslag om ett svenskt allergiprogram lades även förslag från två olika partier om att inrätta ett nationellt kunskapscentrum för matallergi (helt i enlighet med vårt förslag).

Effekten av våra insatser under året har blivit att medvetenheten och kunskapen kring allergisjukdomar har ökat och att fler nu börjat uppmärksamma att allergivården i Sverige är ojämlig men skulle kunna bli så mycket bättre samt att det behövs mer kunskap inom området som sprids till fler.

En annan fortsatt utmaning under året var att möta oron och det fortsatta behovet av information kring corona, kopplat främst till vaccin och risken för allergiska biverkningar. Vi låg på och lyckades få myndigheter såsom Folkhälsomyndigheten och Läkemedelsverket att få fram mer information om vaccinen för att det sedan skulle kunna spridas i media och i våra egna kanaler.

Räddade pollenmätningar

En annan viktig fråga som vi arbetat med under många år har varit att säkra landets pollenmätstationer. I över 40 år har Sverige haft mätstationer som varje dag under pollensäsongen mäter och analyserar pollenhalterna så att allmänheten kan få tillgång till säkra pollenprognoser. Men ansvaret för dessa mätningar har varit splittrat och ingen aktör har haft ett långsiktigt uppdrag att finansiera eller hålla ihop systemet med pollenmätningar. I början av året

lades pollenmätningarna i norra Sverige ner, vilket vi hade varnat för i många år. Då inleddes ett intensivt arbete med frågan. Med hjälp av möten, skrivelser, debattartiklar, kampanjer i sociala medier, mediala utspel och en namninsamling som över 6000 skrev under lyckades vi uppmärksamma problemet och skapa opinion i frågan.

Med hjälp av våra föreningar, forskare, vårdprofession och regionpolitiker från norra Sverige fattade Sveriges riksdag hösten 2021 beslut om att ta ett statligt ansvar för pollenmätstationerna. Utfallet blev att Naturhistoriska Riksmuseet fick ett nationellt uppdrag att samordna mätningarna tillsammans med ett (ökat) statligt anslag på 15 miljoner kr.

Effekten blev att alla tre miljoner människor i Sverige som har en pollenallergi nu kommer kunna fortsätta ta del av pollenprognoserna och därmed ha möjlighet att planera och effektivisera sin medicinering, öka symtomlindringen och därmed uppnå en bättre livskvalitet.

Kommunikation och tidningen Allergia

Under 2021 lanserade vi en ny grafisk profil med ny logga och ny hemsida. Syftet var att modernisera vår framtoning och bli mer tilltalande för fler. Webben skulle bli mer användarvänlig och göra så att fler skulle kunna ta del av vår samlade kunskap och erfarenhet som finns på webben. Utfallet blev att fler besökt vår webb under 2021 jämfört med året innan och att fler dessutom stannade kvar i genomsnitt längre och dessutom klickade sig vidare till fler sidor än förut. En förväntad effekt på lite längre sikt är att fler därigenom förhoppningsvis fått lite mer information och kunskap och att de är mer benägna att återkomma till vår webb igen i framtiden, för att få ännu mer information och kunskap.

Allergia

Medlemstidningen Allergia kom under året ut med fem tryckta nummer där varje nummer läses av cirka 18 000–20 000 personer. Tidningen är vår främsta kanal till medlemmar och andra intresserade med stort fokus på att sprida kunskap, intressanta reportage om människor med astma/allergi och senaste nytt inom allergiforskningen. Webbtidningen Allergia.se har fortsatt många sidvisningar i månaden cirka 73 000 besök i månaden under 2021. Allergias egna nyhetsbrev skickades ut vid åtta tillfällen till drygt 11 000 prenumeranter.

Allergiakademin

Allergiakademin är en kunskapsplattform online för den som snabbt vill få baskunskap inom ett visst allergiområde. Plattformen riktar sig till föräldrar med barn som har en allergisjukdom eller andra vuxna som möter barn med allergi. Syftet är att genom ökad kunskap om en specifik allergi hos ett barn i den vuxnes närhet öka trygghet och tillgänglighet för barnet som har en allergi. Under året har plattformen haft över 17 000 besökare och under 2021 lanserades dessutom två nya kursmoduler; äggallergi och allergi mot djur. 4000 påbörjade en kurs och 1300 avslutade en kurs. De flesta hittade plattformen via våra annonser i sociala medier.

Stöd till föreningar och medlemmar

Våra cirka 90 lokalföreningar är de som genomför den medlemsnära verksamheten. Förbundet ger olika slags stöd till detta. Det kan vara ekonomiska bidrag (som framgår av cirkeldiagrammet ovan) eller stöd i form av administrativa arbetsinsatser, framtagande av material, hjälp att ordna träffar eller samordning och rådgivning i olika frågor. Under året har stort fokus lagts på att fortsätta stötta föreningar till en omställning mot fler digitala möten och aktiviteter.

Förbundet har även en fond (Blomsterfonden) som föreningar kan söka bidrag från för att finansiera sin verksamhet. Under året har 58 ansökningar beviljats nästan 900 000 kronor. Därmed möjliggjorde vi att många medlemmar fick möjlighet att delta på allergianpassade aktiviteter för att öka sin kunskap och bryta social isolering under pandemin.

”Under 2021 har vi fortsatt stötta föreningar till en omställning mot fler digitala möten och aktiviteter.”

Astma- och Allergiförbundets Barnallergifond har under året delat ut 106 000 kr i ekonomiskt stöd till 22 barnfamiljer. Stöd har bland annat lämnats till sådant som gjort livet enklare för barn med allergisjukdom. Genom sociala medier svarar vi på frågor och sprider information. I dagsläget har förbundets egen Facebooksida över 17 000 följare och vår diskussionsgrupp Astma- och Allergiföräldrar cirka 3 600 medlemmar. Båda har ökat sedan förra året. Tack vare den samlade erfarenheten av tusentals medlemmar och den breda kompetens som finns inom förbundet är de råd och det stöd medlemmar och andra får högt värderat och bidrar till en ökad livskvalitet för den enskilde medlemmen.

Insamling och stöd till forskning

Astma- och Allergiförbundets Forskningsfond delade ut cirka 6,1 miljoner kr till allergiforskning och till forskningsrelaterad verksamhet under året. Förbundet använde 700 000 kr av årets anslag från Postkodlotteriet för att ekonomiskt stötta Forskningsfonden. Stödet till allergiforskningen från oss är bland de största bidragen som svensk allergiforskning får.

Förbundet har satsat på forskningskommunikation i syfte att öka kunskapen om allergiforskning, nya rön och samtidigt skapa intresse och engagemang för svensk allergiforskning. Någonting som förhoppningsvis också skulle kunna leda till fler givare. Under 2021 fick allergiforskning en helt egen sida på vår hemsida och vi har satsat på fler forskningsartiklar via både via vår medlemstidning Allergia och via sociala medier, genom att inrätta en ny tjänst som forskningskommunikatör. Dessa forskningsnyheter via sociala medier har lett till ett högt engagemang hos våra följare och medlemmar. Under 2021 har vi även fördubblat antalet månadsgivare till allergiforskningen.

Effekten av detta arbete blir att forskning som annars inte skulle kunna ha genomförts får bidrag och att förbundet dessutom bidrar till att ny kunskap snabbare sprids till allergivården och allmänheten. Fler gåvor och månadsgivare gör också att vi kan stötta ännu mer allergiforskning och får ökad möjlighet att kommunicera till fler.

Under året genomförde vi även en förstudie kring hur vi skulle kunna utveckla vår insamling, vilket ledde till ett beslut att satsa på insamling genom att avsätta resurser och anställa en insamlingsansvarig till 2022.

Lärdomar för framtiden

Förbundet har genom åren varit framgångsrik i påverkansarbetet med många politiska segrar. Vi arbetar och behöver bli ännu bättre på att kommunicera detta till medlemmar och allmänhet. Även vad gäller andra delar av vår verksamhet upplever vi att många befintliga och potentiella medlemmar inte känner till vad vi gör. En lärdom är att vi behöver satsa på att kommunicera vårt arbete samt resultatet och effekten av vårt arbete till många fler och på ett professionellt, strategiskt och målgruppsanpassat sätt.

Vi upplever att det blivit svårare att attrahera nya medlemmar och aktiva till vår organisation, ett problem vi verkar dela med många andra medlemsorganisationer. Personer byter organisation ofta och vill hellre stödja en god sak snarare än att ta på sig ett långsiktigt förtroendeuppdrag. En slutsats och lärdom av detta är att vi behöver hitta fler sätt att stödja vårt arbete och vår vision än enbart via den klassiska folkrörelsemetoden (rekrytera medlemmar och sedan försöka aktivera dem som förtroendevalda i en styrelse). Det handlar både om att hitta andra former för engagemang som inte innebär att sitta som styrelseledamot och om att satsa på att få fler att stödja oss på andra sätt, till exempel genom att ge en gåva eller bli månadsgivare.

Hur vi mäter framgång och effekt

För att kunna mäta framgång och effekt av vårt arbete har vi ringat in tre områden där vi mäter resultat och effekt med vissa framtagna indikatorer. De tre områdena vi valt att fokusera på är:

- 1) **Kännedom och förtroende hos medlemmar och allmänhet;**
Exempel på mätbara indikatorer är SIFO-Kantars årliga anseendeindex, medlemstidningens läsarundersökning, interna medlemsundersökningar m.m.
- 2) **Engagemang i vår organisation och i våra frågor;**
Exempel på indikatorer är antal medlemmar, givare, aktiva/förtroendevalda, engagemang i sociala medier m.m.
- 3) **Genomslag och framgång i våra prioriterade frågor;**
Exempelvis genomslag i media, att vi är en efterfrågad aktör, politiska initiativ i våra frågor, deltagande i nätverk och samråd m.m.

Vi mäter kvantitativt såsom antal betalande medlemmar, hur många som gått en viss utbildning eller läser vår tidning, utdelade bidrag, SIFO-Kantar-undersökningen Anseendeindex och liknande. Men vi tittar också på kvalitativa data, t.ex. läsarundersökningen där man förutom siffersammanställningar även efterfrågade kommentarer och förbättringsidéer, utvärderingar hos deltagare i samband med våra olika aktiviteter etc. Vi samlar också in enskilda berättelser kring hur vår information eller vårt stöd inneburit en förbättrad livskvalitet eller hjälp i vardagen för enskilda medlemmar och familjer.

Vad gäller långsiktiga effekter på populationsnivå så följer vi den statistik och folkhälsodata som finns tillgänglig t.ex. via offentliga organ såsom SCB, Luftvägsregistret, Socialstyrelsen, Livsmedelsverket, Boverket m.fl. instanser (se t.ex. sammanställningen om allergivården i Sverige ovan, sid 9). Vi har även nära kontakt och samarbete med organisationer inom vård och forskning där vi avläser långsiktiga effekter av uppnådda framgångar.